

БЪЛГАРСКИ ЕНЕРГИЕН И МИНЕН ФОРУМ

BULGARIAN ENERGY & MINING FORUM

Концепция и модел

за устойчиво револвиращо финансиране на българската енергетика

1. Обща информация

Положените усилия за оптимизации в сектора през последните месеци доведоха до подобряване на текущия модел за ценообразуване и намаляване трупането на т.н. тарифни дефицити. От друга страна проблемът с натрупаните вече дефицити остава и се добавят рискове при разширяване на дела на свободния пазар, когато ключови енергийни предприятия са с остри ликвидни проблеми.

Сегашните търговски практики на свободен пазар не са представителни за обхвата на проблемите, които следва да бъдат управлявани при широко отваряне на пазара. За нас е нереалистично да се очаква, че системата ще се пренастрои само на база на вътрешни резерви, поради което считаме че следва да се обсъди адекватен механизъм за осигуряване на външен финансов ресурс.

2. Същност на идеята

Въз основа на анализите на вече успешно приложени добри практики в други страни в Европа БЕМФ предлага развитие на създадения тази година специализиран фонд с възможности за привличане на грантове и заемни средства, в който освен това и да се привлекат ритейл-капитали и средства от продажби на миноритарни дялове или неоперативни активи на държавни енергийни дружества.

При модерно и прозрачно управление на един такъв фонд може да се очаква и интерес за инвестиции от чуждестранни фондове и банки.

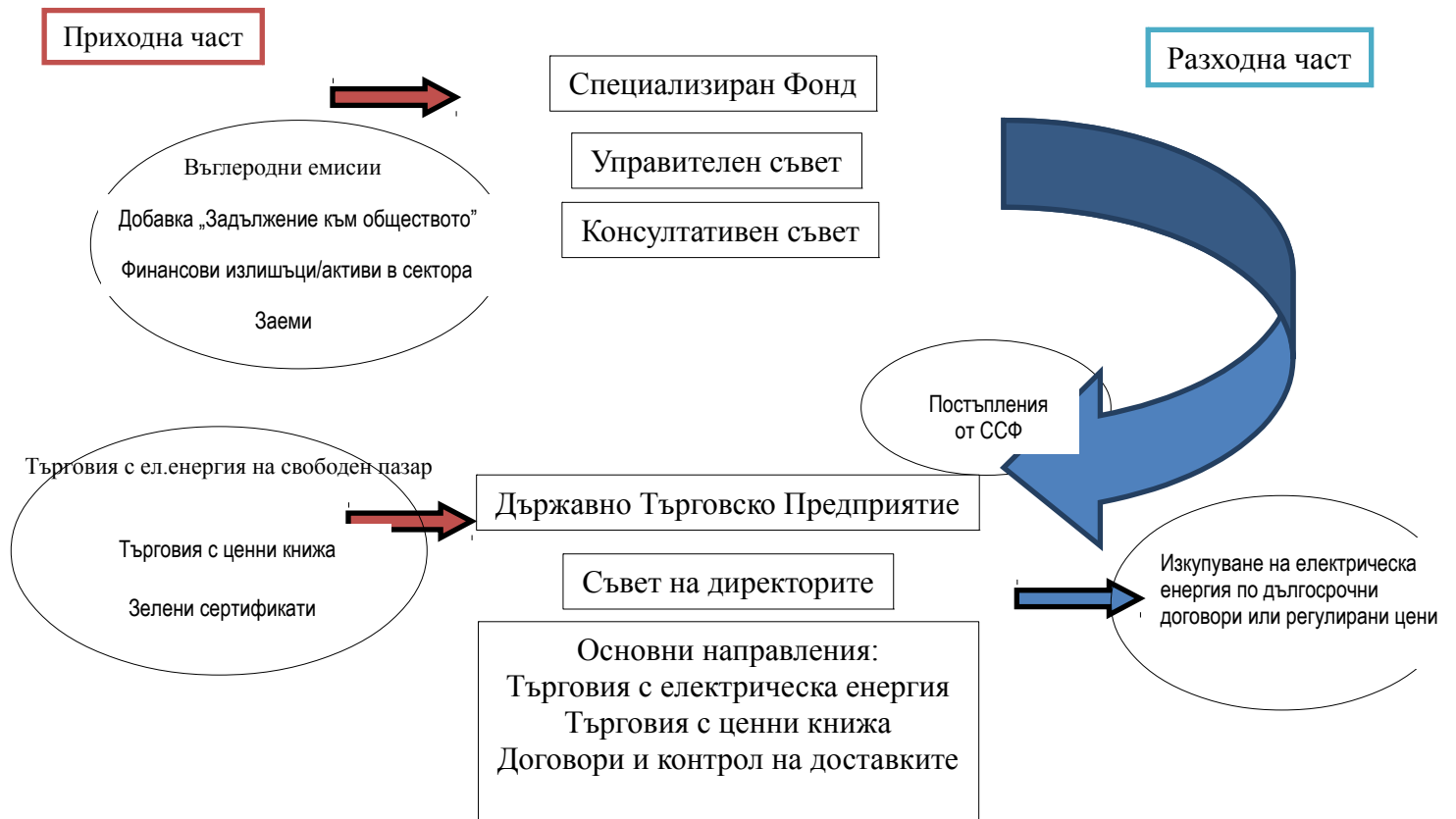
3. Концепция за устойчиво финансиране в сектор електроенергетика

Концепцията се основава на създаване на двустепенна структура за финансиране и управление на задълженията, поети от Държавата с подписване на дългосрочните договори с ТЕЦ в комплекса Марица Изток, договорите за изкупуване на електрическата енергия от ВЕИ и ангажиментите за подкрепа на централи с високоефективно комбинирано производство. Критичен период за националния енергиен пазар са следващите 10 години, след което тежестта на дългосрочните договори силно ще намалее.

Конкретното предложение включва утвърждаване на Фонда за Сигурност на електроенергийната система (Фонда) чрез създаване на специално търговско предприятие за управление на енергийното задължение към обществото (Предприятието). Предлаганата форма на Фонда и на Предприятието следва да се развие с участие на държавно гарантиран заем, но и с включване на банки и донорски организации в управлението им, т.е. ориентирането им към управление на публични финанси с висока степен на надеждност и прозрачност.

Концепцията предполага изместване на БЕХ и НЕК от функцията за управление на финансовите взаимоотношения по задължителното изкупуване, поради дълбоката им финансова задлъжнялост в момента.

По долу е представена примерна структура на Фонда и Предприятието, както и пример за 10 годишен финансов план при „нулева“ алтернатива, т.е. револвиране на първоначално вложените средства от дейността на Предприятието.

4. Предварителна оценка на финансовият баланс

Оценките за стойността на задълженията към групите генератори със специални условия на изкупуване варира между 2 и 2,5 милиарда лева и зависи от климатични условия, балансът при натоварване на мощностите, контролът върху спазване на условията за изкупуване и т.н. В последното регулаторно решение на КЕВР те са определени на ниво от 2,2 милиарда лева, което е прието за референтно. Обемите на електрическа енергия за задължително изкупуване са в диапазона 12 до 13 TWh годишно, а нуждите на вътрешния пазар се определят на около 33 TWh.

Предлага се задълженията по изкупуване на тази енергия да се поемат от Предприятието, като приходите в негосе осигуряват от следните основни източници:

- от търговска дейност с електрическа енергия на свободен пазар и износ;
- от търговия с ценни книжа (зелени сертификати или дялове);
- от Фонда, в това число и добавка „задължение към обществото“.

Оценките са, че от търговска дейност Предприятието може да осигури 50% от необходимия финансов ресурс. Останалите 50% се осигуряват от Фонда чрез набиране на средства от въглеродни емисии, финансирания от държавни такси и добавка „задължение към обществото“, която се определя ежегодно в зависимост от постигнатите резултати на Предприятието. Заемните средства са необходими за осигуряване на първоначална ликвидност на Фонда. Друга възможност за капитализация на Фонда е пускане на миноритарни дялове на големи енергийни дружества на фондовите пазари.

5. Мястото на структурата по отношение на останалите енергийни дружества

Предложеният модел предполага, че всички генериращи предприятия, освен случаите на изкупуване от Предприятието, продават електрическата енергия или предоставят услуги на принципа на свободния пазар. Предприятието също предлага електрическа енергия на свободен пазар.

НЕК, като дружество, което е въведено в дълбоки дефицити, следва да оперира основно на свободния пазар, но и да предоставя системни услуги и да играе роля на ДПИ. По този начин дружеството ще има възможност постепенно да издължи взетите заеми в рамките на БЕХ. От своя страна БЕХ ще запази функцията си за гарантиране на дългосрочната финансова стабилност на държавните енергийни дружества, като печалбите им следва да се използват за погасяване на заемите.

При работа на свободен пазар НЕК, АЕЦ Козлодуй и ТЕЦ Марица Изток 2 следва да успеят да осигурят средства за разумна експлоатация и да генерират печалби, които десет годишен период напълно да покрият натрупания дефицит.

6. Рискове и възможности

Възможността за създаване на новата организация и работата ѝ към 01.01.2016 е реалистична, но при предприемане на мерки за промяна на закона за енергетиката, създаване на наредба за работа на Фонда и създаване на Предприятието, като се ползва натрупаният опит на министерствата на енергетиката и на финансите при управление на специализирани фондове.

Основен риск остава намесата на Държавата за решаване на социални въпроси за сметка на състоянието на дружествата в сектора. Наличието на финансов буфер,

какъвто е Фонда, предполага възможности за прилагане на по-широка гама от източници за финансиране или модели на пазарно поведение. Например наличието на Фонда допуска и възможността за ограничени изкупувания на активи на енергийни предприятия както и продажби чрез публично предлагане.

Друг риск представлява занижения контрол при управление на търговски дейности.

Поради това е необходимо максимално прилагане на практиките за работа на публичните дружества, която да се въведе, както за Предприятието, така и за държавните предприятия, чрез дълбочинен контрол през Фонда.

Очаква се че ще е необходимо по-дълго време за усвояване на механизмите за търговия с ценни книжа, което следва да се предвиди при първоначалното финансиране на Фонда със заемни средства или от донори.

Съществен ефект от прилагане на тази концепция може да се осигури чрез адекватен контрол и сертификация на доставките на всички големи генератори с капацитет над 1 MW. На базата на такъв може да се постигне ограничаване на задължителното производство и намаляване на разходите, формиращи енергийни дисбаланси.

7. Съставяне на 10 годишен модел за преодоляване на дефицитите

Текущото състояние на генерирани дефицити се прояви в периода 2011 – 2012 под въздействието на трите фактора – икономическа криза, спряни инвестиционни проекти и въвеждане в действие на проекти със задължение за изкупуване.

След 2026 година основният натиск на задълженията за изкупуване на енергия ще отпадне, с което отрицателните ефекти ще загубят острота поради два фактора (1) изтичане на значими договори за изкупуване, и (2) естественото нарастване на крайните цени при запазване на цените за изкупуване от ВЕИ. Поради това се предлага съставяне на 10-годишен план, със следните основни компоненти:

- План за управление на задълженията за изкупуване на „скъпа” енергия в условията на либерализиран пазар, и
- План за покриване на дефицитите в групата предприятия на БЕХ.

Дефицитите на предприятията от БЕХ възлизат на около 4 млрд.лв., но оперативните задължения са до 2 млрд.лв. в това число задълженията на Топлофикация София. Разсрочването на оперативните задължения за 10 години ще позволи тяхното изплащане с приходи от печалби в размер на до 250 милиона годишно, което е постижима задача за предприятията в групата и Топлофикация София. Планът трябва подробно да обсъди оптималното управление на активи за покриване на „инвестиционния” дисбаланс в БЕХ – продажби и реструктуриране.

БЕХ следва да осигури навлизане на съвременни управленски практики в групата.

Управлението на задълженията за изкупуване на „скъпа” енергия в условията на либерализиран пазар включва създаване на специализираното Предприятие към Фонда, като Фонда се рефинансира, след първоначално захранване, от:

- Търговия с енергията от „скъпите” централи, включително износ;
- Търговия със зелени сертификати;
- Приходи от търговия с въглеродни емисии;
- Приходи от такса задължение към обществото, включително от износ;
- Такси за транзит на газ.

Последното перо е прието като допустимо за захранване на Фонда, поради това че таксите по същество са държавни сделки, както са дългосрочните договори за изкупуване или преференциите, но с положителен баланс.

Фондът следва да разглежда широк кръг от алтернативи за привличане и на други независими банкови институции в него, в това число да финансира придобивания или финансираня на енергийни предприятия, например ЕБВР и проектите ѝ.

Но, за да се приложи такъв 10 годишен план, той трябва да бъде приет от НС, като преди това идеята и този документ трябва да получат законови и нормативни пълномощия.